

Stichting Bibliotheek van het Boekenvak¹

Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam

Jaarverslag 2017

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2017 van de Stichting Bibliotheek van het Boekenvak. Ook in 2017 is door Bijzondere Collecties weer goede voortgang gemaakt met de werkzaamheden om de boekhistorische collecties, waarvan onze collectie deel uitmaakt, te onderhouden, te actualiseren en aan te passen aan de eisen van de moderne tijd. Dat betekent zowel zorgen dat de oudste en meest kwetsbare materialen bestand blijven tegen de tand des tijds, als de archieven op een zodanige wijze ordenen en beschrijven, dat ze online vindbaar zijn voor iedere geïnteresseerde wetenschapper, student, journalist, vakgenoot of particulier. En het betekent ook vooraan staan als er nieuw en relevant materiaal ter beschikking komt, want aan de geschiedenis van het boekenvak wordt elke dag verder geschreven.

Onze bijzondere dank gaat uit naar Marty Langeler van de KVB die jarenlang het secretariaat van de stichting heeft gevoerd, en dit in 2017 heeft overgedragen aan de nieuwe secretaris van de stichting.

Op de volgende pagina's geven wij u een beknopt overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen bij de boekhistorische collecties in 2016 en 2017. Al deze activiteiten zijn regelmatig met ons besproken en waar nodig door ons bestuur gesteund. Dit gebeurt niet altijd zichtbaar, maar het belang is daar niet minder om. Daarom een laatste woord van dank aan het bestuur van de stichting, voor hun stille werk achter de schermen, en aan de vakvrienden die ons werk met hun jaarlijkse donatie ondersteunen. Samen zorgen zij ervoor dat de bijzondere en waardevolle geschiedenis van het Nederlandse boekenvak levend blijft.

Klaas de Boer, voorzitter

¹ De Bibliotheek van het Boekenvak maakt deel uit van de boekhistorische collecties van de Bibliotheek Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam

Acquisities en inventarisaties

Inventarissen gereedgekomen voor publicatie

- Collectie catalogi van veilingen van drukkerij-inboedels
- Archief Van Bommel
- Archief Boekhandel Richter
- Archief van "De langste dag"
- Collectie J.A.G. Kok
- Archief van de Haarlemse Boekverkopersvereniging
- Archief van de Internationale Boekhandel Willa Reinke
- Archief van de uitgeverij Unieboek
- Collectie catalogi van veilingen van papiervoorraden
- Collectie E. van Tongeren
- Archief van de drukkerij Johannes Jesse
- Archief van de Koninklijke drukkerij H.A.M. Roelants
- Archief van antiquariaat en veilinghuis J.L. Beijers
- Archief van boekhandel H.W. Nijhof
- Archief van boekhandel Nijhof & Lee
- Archief van het Overleg van de Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel (ONUB)
- Archief van Zwaan & Terburg
- Archief van M.D. Frank
- Archief van de Uitgeverij Haentjens Dekker en Gumbert
- Archief van Menno Hertzberger
- Archief van R.W.P. de Vries
- Archief van de Vereniging van Christelijke Uitgevers
- Archief van de uitgeverij Terra
- Archief van de boekhandel Tummers
- Archief Letterproductie van Lettergieterij 'Amsterdam'
- Archief van S.H. de Roos

Collectiebeschrijvingen afgerond

- Archief van antiquariaat en veilinghuis J.L. Beijers
- Archief van het Overleg van de Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel (ONUB)
- Archief van boekhandel Zwaan & Ter Burg
- Archief Letterproductie van Lettergieterij 'Amsterdam'
- Archief S.H. de Roos
- Archief van boekhandel Nijhof en Lee.
- Archief van Labree
- Collectie catalogi van veilingen van drukkerij-inboedels
- Collectie catalogi van veilingen van papiervoorraden

- Archief van boekhandel H.W. Nijhof Zutphen
- Archief van J. Somerwil
- Archief van Mets en Schilt
- Archief van de Paper Publications Society
- Archief van de Wed. J.R. van Rossum

Inventarisatie en collectiebeschrijvingen afgerond

- Archief van de Uitgeverij Het Goede Boek
- Archief van de boekhandel Noording
- Archief Roelants
- Financiële boeken W.E.J. Tjeenk Willink

Het gehele archief van Becht is omgepakt.

Jaarlijks verwerven de conservatoren van Bijzondere Collecties nieuwe en waardevolle aanvullingen van de bestaande collecties, hetzij op eigen initiatief, hetzij aangedragen door organisaties of particulieren. Niet alle aangeboden archieven kunnen worden opgenomen. Soms doubleren zij met al aanwezig materiaal, soms zijn zij te onvolledig of onvoldoende relevant, en soms zijn zij beter op hun plaats bij een andere instelling; de conservator kan hierbij zo nodig bemiddelen. Dezelfde overwegingen kunnen ook leiden tot het **de selecteren** van archieven of materialen. Dit gebeurt altijd in overleg met de Stichting. In 2017 is niets gedeselecteerd.

Dienstverlening, beschikbaarstelling en publicaties

In 2017 zijn de boekhistorische archieven weer op diverse manieren beschikbaar gesteld voor studie en publicaties. Naast dit alles worden vrijwel dagelijks per mail of telefoon vragen over de collecties beantwoord, of materiaal beschikbaar gesteld; dit laatste naast de reguliere beschikbaarstelling via de catalogus.

Onderhoud en beheer

De nadruk bij dit onderdeel ligt al enkele jaren op het **ontsluiten** van de bestaande collecties. Voor dit doel worden alle bestaande collecties opnieuw bekeken en systematisch geïnteriseerd; de inventarissen worden online gepubliceerd en daarmee toegankelijk gemaakt voor een breed publiek van onderzoekers, (cultuur)historici, pers en andere geïnteresseerden (al of niet afkomstig uit het boekenvak). Tijdens de inventarisatie worden de archieven zo nodig geschoond, opnieuw en duurzaam verpakt en geëtiketteerd teruggezet.

Erfgoed

Net als veel andere landelijke instellingen voor papieren erfgoed nemen ook Bijzondere Collecties deel aan Metamorfoze, een nationaal programma voor behoud van papieren erfgoed dat wordt gefinancierd door het ministerie van OCW. Het programma bindt de strijd aan met allerlei vormen van papierverval als verzuring, inktvraat en kopervraat. Het gaat hierbij in

eerste instantie dus om oude en kwetsbare materialen. Metamorfoze is een meerjarenprogramma, waarvoor per instelling verschillende projecten kunnen worden ingediend. De Koninklijke Bibliotheek coördineert het programma.

In het kader van Metamorfoze laat Bijzondere Collecties een aantal van de meest kwetsbare onderdelen van de boekhistorische collecties digitaliseren. Het gaat hierbij om het digitaliseren van het materiaal zelf, en dus niet om de beschrijvingen ten behoeve van de ontsluiting, zoals hierboven beschreven. Beide programma's sluiten overigens wel goed op elkaar aan; tijdens de inventarisaties wordt bekeken welke materialen voor digitalisering in aanmerking komen.

De stichting

Steun activiteiten Bijzondere Collecties

Het bestuur van de Stichting overlegt regelmatig met de conservatoren van Bijzondere Collecties over samenstelling, presentatie en beleid van de boekhistorische collecties. Het vertegenwoordigt hierin het boekenvak: algemene en wetenschappelijke uitgeverij, boekhandel en antiquariaat. Waar nodig wendt het bestuur zijn invloed aan of steunt initiatieven namens het boekenvak. Onderdeel van die steun kan bestaan uit het werven van subsidies binnen het boekenvak voor bijzondere initiatieven.

Vakvrienden

De stichting telde in 2017 18 (achttien) 'vakvrienden', die met een jaarlijkse donatie het werk van de stichting steunen. Zij ontvangen gratis het kwartaaltijdschrift De Boekenwereld, een fraai vormgegeven magazine voor bijzondere collecties op het gebied van boek en prent, dat mede wordt uitgegeven door Bijzondere Collecties.

Website

De website is in beheer bij Yolanda Huntelaar van Werkplaats Amsterdam. De website verstrekt vooral informatie over de stichting. Voor de collectie wordt doorverwezen naar de website van Bijzondere Collecties, die daarover uitgebreid informeert.

Bestuur

In 2017 traden toe tot het bestuur:

- Jan-Peter Wissink, penningmeester;
- Gert Jan Schinkel, secretaris.

In 2017 is het bestuur twee keer bijeengewees.

Medio 2017 is besloten tot de instelling van een dagelijks bestuur, bestaande uit de voorzitter, penningmeester en secretaris.

Secretariaat

De KVB voerde tot medio 2017 het secretariaat van het bestuur en de stichting. Per medio 2017 is het secretariaat overgedragen aan de secretaris van de stichting zelf.

Stichting Bibliotheek van het Boekenvak
Financieel Jaaroverzicht 2017

Stichting Bibliotheek van het Boekenvak				
Financieel jaaroverzicht 2017				
		2017 begroting	2017 realisatie	toelichting
	inkomsten			
1	donaties	1.500	1.300	
2	subsidies (ontvangen)	-	2.500	eenmalig
4	totaal inkomsten	1.500	3.800	
	uitgaven			
5	subsidies (uitgekeerd)	500	-	
	bureaunkosten			
8	website	320	-	
10	bankkostenen KvK	135	117	
11	totaal	455	117	
12	promotiekosten	-	-	
13	bijdrage beheer collecties	750	-	
	bestuurs- en representatiekosten			
14	bestuur	250	-	
15	representatie	100	164	
16	totaal	350	164	
17	totaal uitgaven	2.055	281	
	saldo			
18		-555	3.519	
	reserve 31-12	5.424	9.498	

Informatie over de Bibliotheek van het Boekenvak

De Bibliotheek van het Boekenvak omvat zowel de boekhistorische collecties van de vroegere Bibliotheek van de in 1815 gestichte Koninklijke Vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels (KVB), als alle sindsdien verworven acquisities. In 2005 heeft de KVB de eigendom van deze collecties overgedragen aan de toen door haar opgerichte Stichting Bibliotheek van het Boekenvak. De Bibliotheek is in 1845 door de genoemde brancheorganisatie voor het boekenvak ingesteld, op initiatief van twee vooraanstaande negentiende-eeuwse boekverkopers, Frederik Muller en J.L.C. Jacob. Zij streefden ernaar een goede vakbibliotheek tot stand te brengen voor uitgevers en boekverkopers. De basis van de toenmalige collectie werd gevormd door de particuliere verzamelingen van de beide initiatiefnemers. Frederik Muller werd aangewezen als eerste bibliothecaris. Om acquisities te kunnen bekostigen, werd later een Bibliotheekfonds ingesteld, dat mogelijk werd gemaakt door een legaat van Frederik Muller. Dit fonds werd vanaf 1932 aangevuld en op peil gehouden door jaarlijkse bijdragen van de leden van de brancheorganisatie, en thans door donaties van de KVB en de bonden voor boekverkopers en uitgevers, en ook door giften van particulieren en bedrijven.

De vakbibliotheek van de boekenwereld is uitgegroeid tot een collectie van grote cultuurhistorische betekenis en van internationale faam. Het overvloedige bronnenmateriaal is van groot belang gebleken voor boekhistorisch en ander wetenschappelijk onderzoek. In 1958, toen de brancheorganisatie een nieuw gebouw betrok, werd besloten de bibliotheek daarin niet onder te brengen, maar deze in langdurige bruikleen over te dragen aan de Universiteitsbibliotheek Amsterdam (UBA). Deze plaats lag voor de hand, want de Universiteit van Amsterdam was de pionier van de boekwetenschap in Nederland. Sinds 1953 is (door de Dr. P.A. Tiele-Stichting) aan de Universiteit van Amsterdam de eerste Nederlandse leerstoel Boekwetenschap gevestigd; de toenmalige bibliothecaris van de Universiteitsbibliotheek Amsterdam, mr H. de la Fontaine Verwey, bezette deze leerstoel als eerste.

Inmiddels telt de Bibliotheek van het Boekenvak ruim 1,5 miljoen objecten, niet alleen boeken (waaronder incunabelen en tal van handboeken voor het boekenvak), maar vooral prospectussen, catalogi, affiches, bedrijfs- en branchearchieven, letterproeven, portretten en vele andere documenten. De collectie bestrijkt de gehele periode van het gedrukte boek, van het begin van drukkunst tot de recente periode, met unieke archivalia van uitgeverijen, boekhandels, drukkerijen en brancheorganisaties.

De collectie van de Bibliotheek van het Boekenvak is geïntegreerd in de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam, waarin nog tal van andere collecties worden bewaard die voor de boekwetenschap van grote betekenis zijn. De Bijzondere Collecties dragen zorg voor conservering, ontsluiting, beschikbaarstelling en presentatie. Samen met de Stichting Bibliotheek van het Boekenvak wordt beslist over acquisities en worden ontsluitingsprojecten, presentaties en verwerving van daarvoor benodigde fondsen voorbereid.

In 2007 opende de Universiteit van Amsterdam het nieuwe gebouw van de Bijzondere Collecties in enkele monumentale gebouwen aan de Oude Turfmarkt te Amsterdam. Daarin is ook de Bibliotheek van het Boekenvak ondergebracht.

Het Bibliotheekfonds, waarvan de naam in 2006 werd gewijzigd in Bibliotheekfonds Marleen van Vollenhoven, wordt voor de Stichting Bibliotheek van het Boekenvak beheerd door de KVB.

STICHTING BIBLIOTHEEK VAN HET BOEKENVAK

Contactgegevens

Stichting Bibliotheek van het Boekenvak
P/a Graaf Willemstraat 11
1135 WP Edam
info@bibliotheekvanhetboekenvak.nl
www.bibliotheekvanhetboekenvak.nl
KvK 3422814
IBAN NL42 INGB 0004 7194 78

Bestuur

Klaas de Boer, voorzitter
Jan-Peter Wissink, penningmeester (m.i.v. medio 2017)
Gert Jan Schinkel, secretaris (idem)
Eva Cossee
Annette Portegies
Frank Rutten
Ineke Verkaaik-Hogervorst
Cor Wiersma

BIBLIOTHEEK

Bezoekadres

Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam
Oude Turfmarkt 129
1012 GC Amsterdam

Openingstijden Bijzondere Collecties

Werkdagen van 9.30 tot 17 uur

Beheerders Bibliotheek van het Boekenvak

Marike van Roon, hoofdconservator
Jos van de Waterschoot, conservator

T: 020 525 2896 of 020 525 2473

E: m.vanroon@uva.nl

W: www.bijzonderecollecties.uva.nl